

Kirjallisuuskatsaus: Väestö2040

Asumisen, elämisen ja työskentelyn keskeiset kehityssuunnat ja muutosilmiöt - kirjallisuuskatsaus valikoituihin aineistoihin

Tarkasteltavat teemat ja lähteet (Tarkastelu elämänvaiheittain):

1. Koti ja ympäristö (Asuntomessut, DeCarbon-Home, Asukasbarometrit)
2. Arki (työ, koulutus, vapaa-aika) (Asukasbarometri, Suuri asukaskysely, Asukaskysely 2021, Poismuuttajakysely)
3. Sosiaaliset suhteet ja hyvinvointi (Asukasbarometri)
4. Ääni kuuluville yhteiskunnassa (Yhteenkuuluvuuskysele, Suomen tulevaisuudet (nuorten kysely), Tulevaisuusbarometrit)
- Muut/ Kori X

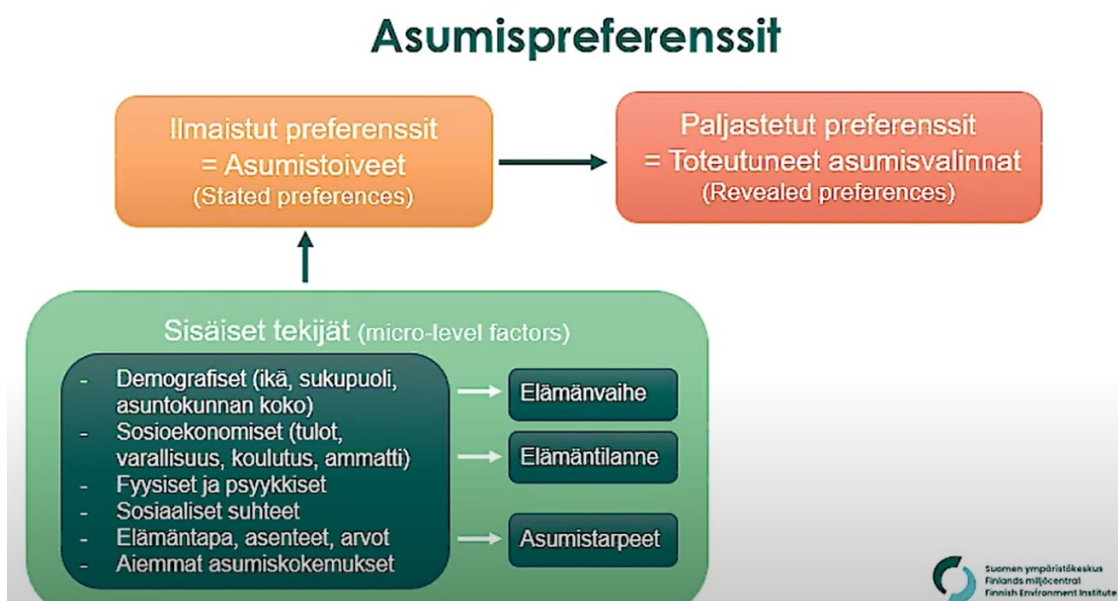
Sisällys

1.	Johdanto.....	2
2.	Koti ja ympäristö.....	3
	Yleinen.....	3
	Lapsuus.....	5
	Nuoruus.....	5
	Aikuisuus.....	7
	Lapsiperhe.....	9
	Ikääntyminen.....	9
3.	Arki (työ, koulutus, vapaa-aika).....	10
	Yleinen.....	10
	Lapsuus.....	10
	Nuoruus.....	11
	Aikuisuus.....	11
	Lapsiperhe.....	12
	Ikääntyminen.....	12
4.	Sosiaaliset suhteet ja hyvinvointi.....	13
	Yleinen.....	13
	Lapsuus.....	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
	Nuoruus.....	13
	Aikuisuus.....	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
	Lapsiperhe.....	14
	Ikääntyminen.....	14
5.	Ääni kuuluville yhteiskunnassa.....	14
	Yleinen.....	14
	Lapsuus.....	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
	Nuoruus.....	14
	Aikuisuus.....	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
	Lapsiperhe.....	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
	Ikääntyminen.....	Virhe. Kirjanmerkkiä ei ole määritetty.
6.	Liitteet.....	17

1. Johdanto

Tässä kirjallisuuskatsauksessa tarkastellaan nykytilaa ja kehityssuuntia asumiseen, työskentelyyn ja hyvinvointiin sekä tulevaisuusajatuksiin liittyvissä teemoissa. Katsaus on jaettu neljän teemaotsikon alle, joista jokaista tarkastellaan myös viiden eri ikä- ja elämänvaihesegmentin kautta. Neljä teemaa ovat asuminen ja ympäristö, arki työn, koulutuksen ja vapaa-ajan kannalta, sosiaaliset suhteet ja hyvinvointi sekä ääni kuuluville yhteiskunnassa. Neljä teemaa on valittu asumisen ja väestönkehityksen kannalta olennaisiksi Stiglitzin kahdeksanosaista hyvinvointikehikkoa mukaillen ja yhdistellen. Tarkasteltavat ikä- ja elämänvaihesegmentit ovat lapsuus, nuoruus (mukaan lukien nuorten aikuisten ikäryhmän), aikuisuus, lapsiperheet ja ikääntyminen.

Suomalaisten asumistoiveissa korostuvat tutkimuksesta ja ikäryhmästä toiseen samankaltaiset asiat, ja etenkin 2010-luvulle saakka asumispreferenssejä kuvattiin yhtenäiskulttuurina. Yhtenäisiä asumistoiveita kuvailevat omakotitaloasuminen, luonnonläheisyys ja rauhallisuus, turvallisuus, kodikkuus, kohtuulliset asumiskustannukset, ajankäytön taloudellisuus ja riittävä tila (Kempainen et al. 2017 mukaillen). Yhtenäinen ihanne muuttuu hitaasti, ja ihanteen alta löytyy myös toisistaan poikkeavia toiveita ja alakulttuureja, jotka kytkeytyvät elämänvaiheeseen ja ikään, arvoihin ja elämäntapoihin. Omistusasumisen osuus Suomessa on ollut pohjoismaisittainkin korkealla tasolla, mutta sen vahvuus on alkanut rakoilla viime vuosina. Omistusasumiseen kuitenkin liittyy myös ylisukupolvisuutta – lapsena omistusasunnossa asuvilla oli huomattavasti suurempi todennäköisyys asua 35-vuotiaana omistusasunnossa kuin vuokralla asuneilla (Haarti ym. 2015). Samalla omistusasumiseen vaikuttivat voimakkaasti myös tulotaso ja perheellisyys, mutta tulotason laskiessa ylisukupolvisuuden vaikutus kasvoi.

Kuva 1. Ilmaistut ja paljastetut asumispreferenssit (Lähde: Anna Strandell, Suomen ympäristökeskus. Webinaarissa "Ihmislähtöinen ja ilmastoystävällinen asuminen – ratkaisuita on olemassa", 27.9.2023)

Asumispreferensseistä puhuttaessa on hyvä ymmärtää, että asumistoiveet ovat yksilöiden sisäisten tekijöiden ohjaamia ilmaistuja preferenssejä (Kuva 1), ja useimmat kyselytutkimukset sekä muulla tavoin saatu ymmärrys keskittyy näihin toiveisiin. Seuraavassa osassa esiteltävät preferenssit perustuvat niin ikään enimmäkseen ilmaistuihin preferensseihin. Varsinaisina asumisvalintoina näyttäytyvät ns. paljastetut preferenssit kuitenkin voivat poiketa asumistoiveista erilaisten sijaintiin, taloudellisiin ja sosiaalisiin tekijöihin sekä elämäntilanteeseen liittyvien realiteettien vuoksi. Siksi asumispreferensseihin on hyvä suhtautua siitä lähtökohdasta, että toiveiden ymmärtäminen ja sieltä kumpuavien tarpeiden huomiointi on keskeistä, ja sitä kautta tunnistaa yhteyksiä asumisvalintojen toteutumisen esteisiin. (Syke (Strandell) mukailen). Asumispreferenssien ajallisessa vaihtelussa on jo pitkään tunnistettu laskusuhdanteen yhteys keskustamaisempaan painottumiseen ja noususuhdanteessa suuntautuminen pientalovaltaisille alueille. 2010-luvulla noususuhdanteessa muuttoliikkeen dynamiikka ei kuitenkaan kääntynyt yhtä vahvasti aikaisempaan kehityskulkuun verrattuna, eli myös kaupungit Suomessa vetivät muuttoliikettä puoleensa noususuhdanteessa verrattaen hyvin. Samalla korona-aikana kehyskuntaistuminen oli aiempaa kerrostalovaltaisempaa, ja myös uusi pientaloasuminen rakentuu aiempaa lähemmäksi keskuksia ns. hyviin sijainteihin lähelle palveluita. (Tilastokeskus ja Syke (2022) (Strandell)

2. Koti ja ympäristö

Yleinen

Suomen ympäristökeskuksen ja ympäristöministeriön yhteistyönä toteuttamat Asukasbarometrit tarjoavat hyvän lähtökohdan taajamissa asuvien suomalaisten asumispreferenssien tarkasteluun – valtakunnalliset kyselyt on toteutettu vuosina 1998, 2004, 2010, 2016 ja 2022 ja aineisto tarjoaa näin ollen mahdollisuuden myös trenditarkasteluun 20 vuoden ajalta. Ensisijaisesti tässä tarkastelussa lähteenä on käytetty vuoden 2022 Asukasbarometrin tuloksia, jotka nostavat esille asumistyytyväisyyden ja -toiveiden pysyvyyksiä ja toisaalta viimeaikaisia muutoksia. Vuoden 2022 Asukasbarometrissä ei esimerkiksi ensimmäistä kertaa enää haluttu enemmän omakotitaloja nykyisessä elämäntilanteessa, mutta pari- ja rivitaloja toivottiin nykyistä enemmän. Vuoden 2022 kyselyyn on vastannut lähes 3000 laajasta otosjoukosta, ja tulokset on painotettu iän ja sukupolven mukaan.

Asukasbarometrin keskeisimmät tulokset kuvaavat asumispreferenssien urbanisoitumista pidemmällä aikavälillä ja mm. keskustamaisen kerrostaloasumisen (joskin kerrostaloasunnoista halutaan nykyistä suurempia) sekä rivi- ja paritalojen suosion kasvu. Asuinympäristön tärkeimpiä tekijöitä ovat luonnonympäristö, keskeinen sijainti ja rauhallisuus, ja lisäksi esimerkiksi turvallisuutta korostetaan aiempaa enemmän

viihtyvyystekijänä. Epäviihtyvyystekijöissä tyypilliset melu ja ilmansaasteet sekä pysäköintipaikkojen ja palveluiden puute näkyvät vastauksissa, mutta lisäksi sosiaaliset häiriöt, turvattomuus, rauhattomuus ja rakentamisen tiiveys ovat saaneet aiempaa useammin mainintoja. Asukastyytyväisyys on keksimäärin melko hyvä, eikä siinä ole merkittäviä eroja alueellisesti tai väestöryhmien välillä. Kuitenkin esimerkiksi tulotaso, etäisyys viheralueisiin sekä ikä 64-vuotiaaksi asti vaikuttavat tyytyväisyyteen. Asunnon valintatekijöissä energiatehokkuuden sekä työnteon tilantarpeen merkitys on kasvanut vuosien 2016 ja 2022 välillä. Asumisväljyys Suomessa asukasta kohti on yli kaksinkertaistunut 50 vuodessa – se on nyt 41,5 neliötä tai 1,9 huonetta henkeä kohden.

Lisäksi DeCarbon Home -hankekonsortion (mm. Syke) asukaskyselyiden ja -ymmärryksen tulokset tukevat Asukasbarometrien löydöksiä ennen kaikkea kestävyyskysymysten ja asumismieltyymysten valossa. Näiden asumismieltyymystulosten mukaan mm. maaseudun asukkaat ovat hieman tyytyväisempiä kuin kaupunkilaiset (tämä antaa monipuolisemman kokonaiskuvan, kun taas Asukasbarometrin vastaajat asuvat kaikki yli 10 000 asukkaan yhtenäisissä taajamissa). Lisäksi energiatehokkuus oli tärkeä tekijä asunnon valinnassa, mutta syyt ovat usein taloudellisia enemmän kuin kestävyysliittyviä – myös ilmastodenialisteista puolet piti kodin energiatehokkuutta tärkeänä. Ulkomaille muuttamisen toiveet todettiin tutkimuksessa marginaalisiksi: vain 1% haluaisi asua ulkomailla. Kaikissa ikäluokissa omistusasuminen on halutuin omistusmuoto, ja omistusasuminen oli monen muun kyselyn tavoin yhteydessä korkeampaan asumistyytyväisyyteen. Nykyisen ja toivotun asunnon keskikoko on sama, mutta alle 40 neliön asuntoja toivotaan nykyistä vähemmän, ja toisaalta suuria yli 170 neliön vähemmän. Toivotuin koko kerrostaloasunnoissa (enemmän kuin nykyinen) ja rivitaloasunnoissa (vähemmän kuin nykyinen) on 60–80 neliötä, ja omakotitalossa toivotaan enemmän 80–110 neliön asuntoja. Tärkeimpiä asunnon valintatekijöitä olivat muita tutkimuksia tukien toimiva pohjaratkaisu ja edulliset asumiskustannukset, lisäksi visuaaliset tekijät: runsas luonnonvalo, miellyttävät näkymät ulos sekä asunnon ja asuinrakennuksen miellyttävä ulkonäkö. Kaupungissa korostuivat erityisesti jälleenmyyntiarvo, pohjaratkaisu, ääniympäristö, ylläpito ja sähköauton latauspiste. Toisaalta vastausvaihtoehdot ovat saattaneet myös osiksi ohjata vastauksia näihin.

Suomen asuntomessujen teettämän Asumisen ideaalit -tutkimuksen (päättökäyttö 2020, taustatietoa esim. Leskelä (2020) ja jatkoseuranta 2021 sekä 2022) kautta puolestaan tarkastellaan niin ikään valtakunnallisesti kattavaa kyselyaineistoa sekä tutkimuksen pohjalta muodostettuja asumisihannetyyppejä eli asukassegmenttejä, joista osa linkittyy myös tässä tarkastelussa käytettyihin ikäsegmentteihin. Asumisihannetyypit eroavat toisistaan ennen kaikkea erilaisen elämäntyyli perusteella – elämisen rytmi ja yksityisyys ovat muodostaneet tässä nelikentän, jolle eri tyypit sijoittuvat. Tutkimuksen viisi päälöydöstä ovat: 1) Tiivis kaupunkiasuminen ei ole useimmille ihannetapa asua (poikkeuksena ikääntyneet) 2) Kodin tilantarve on korkeampi prioriteetti kuin ahtaasti

asuminen kestävyysyistä 3) (Itse suunnitellun tai uuden) kodin terveellisyys ja valoisuus 4) Kodinmuokkaamisen sukupuoliroolit ovat rakoilemassa 5) Suomessa asutaan lähellä luontoa. Muita havaintoja tutkimuksesta ovat yksilöiden erilaiset suhtautumiset lähiluonnon määrittelyyn, jakamistalouteen ja yhteisöllisyyteen.

Myös Pellervon tutkimuskeskuksen (2019) julkaisussa useita asukasprofileihin sekä erilaisiin preferensseihin liittyviä löydöksiä on tuotu esiin useita kaupunkiseutuja kattaneessa kyselytutkimuksessa. Toteutusmenetelmänä kyselyssä oli niin sanottu valintakoemenettely, jossa vastaajien tulee punnita eri vaihtoehtoja tosiaan vastaan, eli asumistoiveiden selvittämisen sijaan on pyritty luomaan tilanne, jossa valintoja joutuu arvottamaan taloudelliset ja muut rajoitteet huomioon ottaen. Esimerkiksi vehreys oli tämän tutkimuksen valossa kaikille vastaajille tärkeä tekijä ryhmästä riippumatta, mikä on linjassa myös muiden tutkimusten kanssa – seuraavaksi esitettävistä väestöryhmien erosta riippumatta erot asumispreferensseissä eivät ole suuria.

Lapsuus

Lasten asumistoiveet peittyvät perheen aikuisten toiveiden alle (Juntto 2010) ja lapset ovatkin lähes täysin riippuvaisia vanhempiensa arvomaailmasta ja sosioekonomisesta asemasta (Junnonen & Puhto 2015). Tästä johtuen lasten asumispreferenssejä ja -toiveita on haastavaa erottaa lapsiperheen väestöryhmän tarpeisiin ja toiveisiin vaikuttavista asioista, ja pääasiallisesti esimerkiksi kyselyaineistoissa vastaajat ovat vähintään 15-vuotiaita. Asumisen osalta lasten preferenssit nähdäänkin tässä ”passiivisina asumisen ideoina”. Lasten aktiivinen rooli kuitenkin tulee välillisesti ilmi – esimerkiksi lapsiperheet kiinnittyvät paikoilleen juuri lasten koulujen ja kaverisuhteiden myötä, ja mahdollisuudet lasten turvalliseen itsenäiseen liikkumiseen asuinalueella nähdään erilaisiksi esimerkiksi pientaloalueella ja keskusta-alueella (Asukasbarometri 2022). Asumismuodoissa pientaloasuminen ja muuttosuunta erityisesti kaupunkiseudun väljille ja autovyöhykkeen alueille yleistyy 10-vuotiaaksi asti, ja tämän jälkeen kerrostaloasuminen alkaa yleistyä (17-vuotiaaksi asti), mutta muuttoalttius on edelleen alhainen.

Nuoruus

Nuorten asumistoiveet ovat urbanisoituneet 2010-luvulla entisestään, ja ylisukupolvisuus aiheuttaa polkuriippuvuutta – kaupungistuneemmat sukupolvet hakeutuvat kaupunkimaisempiin ympäristöihin ja talotyyppeihin, jotka muistuttavat myös lapsuuden asuinympäristöistä. (Asukasbarometri 2022). Asunto- ja talotyypeissä on nuorten kohdalla tunnistettavissa muutamia selkeitä trendejä, joissa tosin tulee pitää yhtä lailla mielessä yllä mainittu polkuriippuvuus. Esimerkiksi nuorten toiveet yksinasumisesta ovat lisääntyneet – yksiöpainotteisuus näkyy myös monissa kyselytutkimuksissa, ja esimerkiksi opiskelija-asunnoissa soluratkaisut eivät enää menesty. Uudiskohteet ovat yksiövaltaisia. (Custódio

2020) Tornitalot rakennustyyppinä näyttäytyvät erityisesti alle 40-vuotiaille muita kerrostalotyyppisiä mieluisampana vaihtoehtona (PTT 2019). Näiden muuttuvien trendien taustalla on kuitenkin se perustilanne, jossa nimenomaan 25-34 -vuotiaat toivovat kaikista eniten omakotiasumista nykyiseen asumismuotoon verrattuna – omakotitaloon pyritäänkin keskimäärin 50-vuotiaaksi asti (DeCarbon Home 2022).

Nuorten ja nuorten aikuisten asumistoiveissa on eroja. Asukasbarometrissa (2022) nimenomaan 20-29-vuotiaiden toivetalotyyppissä vain puolet ilmoittivat omakotitalon, kun taas verrattain moni, kolmasosa, vastasi kerrostalon, ja nykyisessä elämäntilanteessa yli puolet. Myös nuoret toivoivat eniten kerrostaloasumista nykyisessä elämäntilanteessa, mutta yleistä toivetalotyyppiä kysyttäessä 15-19-vuotiaiden omakotitalotoiveet olivat väestöryhmistä korkeimmat (70%). Tässä näkyvät tulevaisuuden toiveet sekä toisaalta myös lapsuuden asuinympäristöt. Nuorten asunnon valintatekijöissä korostuvat kaupan saavutettavuus jalan tai pyörällä, turvallisuus, sosiaaliset kontaktit sekä hyvät joukkoliikenneyhteydet. Asuntomessujen tutkimuksessa nuorten aikuisten ideaali omistusasumisesta ei ollut heikentynyt, mutta asunnon omistamisen realistisuus tulevaisuudessa koettiin heikentyneeksi.

Nuorten aikuisten ryhmässä ja toisaalta samalla pienituloisissa monipaikkainen asuminen saa useita eri ilmenemismuotoja, joista osa liittyy vahvemmin elämänvaiheeseen – opiskeluihin, vanhempien, ystävien ja kumppanin luona yöpymiseen. Lisäksi keskustamaisilla alueilla asuminen linkittyy useampiin kodin ulkopuolella vietettyihin öihin, mikä toisaalta saattaa vaikuttaa nuorten aikuisten monipaikkaisuuteen elämänvaiheen lisäksi (Asukasbarometri 2022).

Merkittävin syy kotoa poismuuttoon on halu itsenäistyä (86 %), toiseksi suurin opiskelu toisella paikkakunnalla (54 %). Suurimpien kaupunkiseutujen ennustettu kasvu tulevaisuudessa kasvattaa myös yliopistokaupungeissa jo valmiiksi asuvien perheiden osuutta, jolloin muutto toiselle paikkakunnalle opiskelun takia ei ole enää yhtä usein välttämätöntä. Halu itsenäistyä voi silloin nousta yhä tärkeämmäksi syyksi muuttaa pois kotoa. Kotoa muutetaan keskimäärin 18-19-vuotiaana, mikä on kansainvälisesti matala ikä, eikä todennäköisesti enää merkittävästi aikaistu – ottaen huomioon myös pidentyvän oppivelvollisuuden ja erilaisten tukirakenteiden kehityksen näkymät. Muuttoalttius on kaikista korkeimmillaan 18-23 -vuotiaana, ja tästä ikäryhmästä noin puolet muuttavat vuosittain, ja tämän muuttoliikkeen, joka muodostaa merkittävän osan kokonaismuuttoliikkeestä suuntautuu kerrostalovaltaisille alueille oppilaitosten, opiskelija-asuntojen ja kohtuuhintaisen vuokra-asumisen sijoittumisen mukaisesti. Päämuuttosuunta kääntyy 24-29-vuotiailla pientalovaltaiselle alueelle, tosin viime vuosina yhä suurempi osa jäänyt kaupunkien ydinalueille asumaan myös opintojen päätyttyä. Toisaalta suurten kaupunkien keskustat ovat hintatasoltaan kipuamassa nuorten ulottumattomiin, jolloin tiiviiden ja toiminnoiltaan sekoittuneiden alakeskusten ja kantakaupungin reuna-alueiden

rooli korostuu (Nuorten asuminen 2020). Samaan aikaan elämänvaiheet ovat limittyneet ja etenkin suurissa kaupungeissa (Tampereella) opiskelijoiden työelämään siirtyminen sekä sen näkyminen asuinpaikan valinnassa ei ole selvärajaista. Kun otetaan huomioon nouseva ensiasunnon keskimääräinen ostamisikä (lähes 30 vuotta, Tilastokeskus 2024), ns. keskimääräinen vakiintumisiän nousu ja yleisesti ikäluokkien sisällä erilaistuneet elämäntavat, painopiste ”vakiintumisvaiheessa” siirtyy 30–40-vuotiaisiin muuttajiin, joiden preferenssit muuttuvat eniten ajallisesti.

Nuoret ja nuoret aikuiset pitävät muita ikäryhmiä enemmän erityisesti asuinpaikan keskeistä sijaintia tärkeänä (Asukasbarometri 2022). Lähikaupan saavutettavuus kävelen tai pyörällä, turvallisuus, joukkoliikenneyhteydet sekä asuinalueen sosiaaliset kontaktit ovatkin nuorille tärkeitä asuinalueen valintatekijöitä. (Asukasbarometri 2022)

Asukasbarometrin valossa erityisesti nuorten aikuisten ryhmä erottui hieman suurempana tyytymättömyytenä useisiin asuinympäristön laatutekijöihin, kuten suurempana altistumisena sosiaalisille häiriöille ja melulle sekä tyytymättömyytenä asuinalueen arkkitehtuuriin, puhtauteen ja siistiyteen, pihaan sekä sosiaalisiin kontakteihin. Useat näistä tekijöistä korostuivat kuitenkin myös esimerkiksi pienituloisilla, tiiviillä kerrostaloalueilla asuvilla tai yksin asuvilla, mikä saattaa kertoa enemmän kokonaisuudessaan sijaintitekijöiden vaikutuksesta kuin suoraan ikäryhmän preferensseistä. Huomattavaa ja yhteistä kaikkien mainittujen ryhmien tyytymättömyyden taustalla voi olla tilanne, jossa ei ole ollut mahdollista vaikuttaa asuinpaikan valintaan halutulla tavalla. Vastapainoksi urbaaneille toiveille nuorten aikuisten ryhmästä löytyykin kaikista ryhmistä eniten (yksi viidestä) niitä, jotka toivovat maaseutuasumista, mutta toiveet laskevat nykyiseen elämäntilanteeseen suhteutettuna. Samoin Asuntomessujen tutkimuksessa esimerkiksi vanhalle synnyinseudulle takaisin muuttaminen näkyivät arvoissa, mutta tulevaisuuden työllistymisnäkyvien vuoksi sitä ei pidetty enää realistisena vaihtoehtona.

Asuntomessujen asumisihannetyypeissä nuoret aikuiset ja korkeasti koulutetut opiskelijat korostuvat *Uraorientoituneissa esteetikoissa*, joiden lähtökohtana voi olla vanhempien tulotason saavuttaminen tai ylittäminen. Tyypillistä tämän tyyppin ihanteille on omakotitalo puiston tuntumassa lähellä keskusaluetta sekä korostunut asuinalueen arvo ja kulttuuri.

Aikuisuus

Nuorista aikuisista muuhun aikuisväestöön siirryttäessä elämänvaiheiden murros on nähtävissä siinä, että erityisesti 25–34 -vuotiaiden keskuudessa toivotaan selvästi suurempaa asuntoa. 30–39-vuotiaiden toivetalotyyppi onkin heti nuorten ikäryhmän jälkeen useimmin omakotitalo, ja kaikkiaan 30–49-vuotiaiden omakotitoiveet pysyttelevät väestöryhmistä korkeimpana myös nykyiseen elämäntilanteeseen suhteuttaessa (lähes 50%). Toiveiden muuntumisessa toteutuneissa asumispreferensseissä 30–40-vuotiailla on kuitenkin väestöryhmistä eniten suhdannevaihteluiden aiheuttaman dynamiikan ajallista

vaihtelua: kaupunkimaiset alueet ja keskuskunnat laskusuhdanteessa verrattuna kehyskuntiin ja pientaloalueisiin noususuhdanteessa. Yleistä toivetalotyyppiä kysyttäessä pari- tai rivitalon osuus pysyttelee melko tasaisena (noin joka viides nuoria lukuun ottamatta), mutta korkein osuus on 40-64-vuotiailla. 45-64-vuotiailla nettomuuttovoitto kääntyy keskusta- ja kerrostalovetoiseksi, mutta muuttoalttius on alhainen ja muuttoliike on tasaisesti kaksisuuntainen. Preferenssit siis jakautuvat – osa muuttaa ns. ennakoiden lähelle palveluita kerrostaloalueille, kun taas osa toteuttaa asumisunelmia väljillä pientaloalueilla. Kaupunkiseudulla naiset asuvat ja haluavat asua hieman useammin keskustoissa, miehet vastaavasti pientaloalueilla.

Asumistoiveiden kaupungistuminen näkyy vuodesta 1998 alkaen kaikissa ikäryhmissä paitsi 50-59-vuotiailla. Lisäksi erityisesti koronapandemian nopeuttama työelämän digitalisaatio on näkynyt eniten saman ikäryhmän työmatkojen pidentymisellä joustavamman asuin- ja työpaikan valintamahdollisuuden vuoksi. (Asukasbarometri 2022). 45-65-vuotiailla kiintymys ja tyytyväisyys omaan kotiin tyypillisesti kasvaa kotona vietetyn ajan myötä (Kempainen ym. 2017). Yli 20 vuotta samassa asunnossa asuneet myös käyttävät pihansa keskivertoa enemmän (Asukasbarometri 2022). Yli 50-vuotiaat asuvat kaikista ikäluokista useimmin maaseudulla. Osa haluaisi kuitenkin asua kaupungissa, etenkin kaupunkikeskustassa tai kerrostalovaltaisella alueella. Yli 50-vuotiaat toivovatkin keskimäärin nykyistä pienempää asuntoa (DeCarbon Home 2022).

PTT:n tutkimuksessa vuodelta 2019 40 ikävuoden havaittiin olevan selkeä erontekijä maksuhalukkuuksissa heijastuvan asumistoiveiden suhteen. Alle 40-vuotiaiden suhtautuminen vuokra-asumiseen sekä asunnon lisäneliöistä maksamiseen oli yli 40-vuotiaita myönteisempää, mikä osaltaan johtuu myös erilaisista ikäryhmäsidonnaisista elämäntilanteista. Lisäksi kiinnostusta tornitaloasumiseen – myös verrattuna tavalliseen kerrostaloon – oli selvästi enemmän alle 40-vuotiailla. Autopaikan kohdalla taas yli 40-vuotiaiden maksuhalukkuus oli huomattavasti suurempi.

Asuntomessujen asumisihannetyypeistä luonnollisesti useammat korostuvat aikuisten ryhmässä laajemmin. Eräs tällainen ryhmä korostuu yksinasuvissa matalapalkkaisissa naisissa ikään katsomatta. Nämä *Itsenäiset luonnonrauhaa rakastavat* priorisoivat luonnonläheisyyttä ja kiinnittävät kestävyysasioihin huomiota. Ihannetta harvaan asutun alueen pientalossa voi olla kutienkin vaikea saavuttaa. *Teknologiaa ihannoivissa järjestelijöissä* puolestaan korostuvat keskituloiset 35-44- ja 55-64 -vuotiaat, joille nousu työelämässä on tavoiteltavaa. Asumisihanteita kuvailee uuden ihannetalon rakentaminen – kenties teknologisilla ratkaisuilla varusteltuna – pienempään kuntaan tai kaupungin pientalovaltaiselle alueelle samastuttavaan naapurustoon.

Vanhempiin aikuisikäisiin kohti ikääntyvien ryhmää yli 60-vuotiaissa yksinasuvissa miehissä korostuu *Vannoutuneiden kaupunkilaisten ryhmä*. Tämä vaivatonta asumista arvostava ryhmä on vaatimaton ja tyytyy nykytilanteeseen sellaisenaan kuin se on.

Lapsiperhe

Lapsiperheiden asumispreferenssejä on hyvä tarkastella erillisenä segmenttinä muusta aikuisväestöstä, sillä lapsiperheiden tarpeet korostuneesti määrittelevät asumistoiveita, vaikka taustalla vaikuttavat myös yleiset ja ikäryhmään sekä tuloluokkaan liittyvät tekijät. Muuttoalttius alenee tähän elämänvaiheeseen siirryttäessä, mutta samalla 30–40-vuotiaiden lisäksi ja limittäin nimenomaan lapsiperheiden asumispreferensseissä on eniten ajallista vaihtelua (suhdannevaihteluiden dynamiikka): kaupunkimaiset alueet ja keskuskunnat laskusuhdanteessa verrattuna kehyskuntiin ja pientaloalueisiin noususuhdanteessa.

Ne ovat lisäksi asumistoiveiltaan erityisesti korostuva kotitalous mm. korkeamman tilantarpeen vuoksi. Asuntoa valitessa pienten lasten perheille tärkeimpiä ovat piha ja autopaikka, ja lapsiperheillä yleisesti pyörien säilytyspaikka oli melko tärkeä, ja asuinalueen valinnassa turvallisuus ja lasten kaverit kävelymatkan päässä (Asukasbarometri 2022). Asukasbarometrissa (2022) lapsiperheiden korostamat epäviihtyvyystekijät asuinalueella liittyvät palveluiden puutteeseen sekä liikenteeseen erityisesti turvattomuuden kannalta. Tyytymättömyyttä puolestaan aiheuttavat mm. riittämätön esteettömyys sekä työtilojen sekä kokoontumis- ja yhteistilojen puute. Samoin PTT:n tutkimuksen mukaan yhteiskäyttötilojen ja autopaikkojen tarve korostui alle 40-vuotiaiden lapsiperheillä. Samassa valintakoekyselyssä lapsiperheille asunnon sijainti lähiössä koettiin yksiselitteisesti valintatodennäköisyyttä heikentävänä tekijänä.

Lapsiperheet ovat ryhmistä vähiten öitä omat kodin ulkopuolella, ja myös esimerkiksi mökillä vietettyjen öiden määrä on vähäinen. Sen sijaan asuinpaikan pihan käyttämisessä lapsiperheet ovat aktiivisimpia.

Ikääntyminen

Omakotitaloissa asuvista ja 75–84-vuotiaista yli viidennes pitää asunnon tai asuintalon kunnossapitoa liian vaativana, ja vain 7 % pitää omakotitaloa nykyisessä elämäntilanteessa (Asukasbarometri 2022). Kaikkiaan 65–84-vuotiaista vastaajista noin puolet toivoo kerrostaloasumista, ja hieman enemmän, jos otetaan huomioon palveluasumisen toiveet. Keskusta-asumisen toiveet ovat ikääntyneillä väestöryhmistä verrattain korkeita, ja yleistyvät vielä enemmän, kun ne suhteutetaan nykyiseen elämäntilanteeseen. Vaikka kerrostaloasumisen myötä toiveet asunnon koosta keskimäärin laskevat iän myötä, vain harva ikääntynyt toivoo alle 40m² asuntoa.

Muuttoalttius on kaikista alhaisimmillaan tässä ikäryhmässä, ja vain 5% muuttaa vuoden aikana (DeCarbonHome). Asuntoa valitessa tärkeitä ominaisuuksia ikääntyneille ovat hissi, energiatehokkuus, vaivattomuus, esteettömyys sekä lisäksi valoisuus ja erillinen keittiö.

Asumisen ilmastovaikutuksia he mieltivät hieman keskimääräistä useammin. (Asukasbarometri 2022).

Eräs havainto asukastyytyväisyydestä Asukasbarometrin (2022) tuloksissa on, että korkeampi ikä ja tulotaso korreloivat 64-vuotiaaksi asti korkeamman tyytyväisyyden kanssa, minkä jälkeen näiden vaikutus heikkeni. Asuinalueen valintatekijöissä ikääntyneillä korostuvat turvallisuus, terveellisyys, kaupan saavutettavuus jalan ja esteettömyys, minkä lisäksi alueen maine ja historia sekä identiteetti olivat tärkeitä.

Asuntomessujen asumisihannetyypeissä yli 65-vuotiaiden ryhmä korostuu *Paikallisyhteisöön juurtuvissa*, jotka arvostavat yhteisöllisyyttä ja omaan kotiin asti ulottuvaa sosiaalista elämää. Tyypillistä tälle segmentille on omakotiasumisen, kodin muokkaamisen ja elämisen jälkien arvostaminen.

3. Arki (työ, koulutus, vapaa-aika)

Yleinen

Lähikauppa on eniten alekeskusten, keskustojen ja muiden tiiviisti rakennettujen alueiden asukkaiden sekä autottomien pääasiallisessa käytössä. Etäisyydellä lähikauppaan on selvä merkitys sen käyttöön – alle 250 metrin päässä kotoa se on lähes puolen pääasiallisessa käytössä, kun yli kilometrin kohdalla käyttäjiä on vain kolmannes. Vuosien 2016 ja 2022 asukasbarometrien välillä vastaajien keskimääräinen lähiruokakaupan saavutettavuus oli hieman heikentynyt.

Asukasbarometreissa kysytty työmatkan pituus on kasvanut koko kyselyhistorian ajan vuodesta 1998, ja erityisesti vuodesta 2016, minkä voi osiksi nähdä johtuvan myös pandemian kiihdyttämästä työpaikan ja kodin välisen suhteen riippumattomuudesta etätyöntekijöillä. Eniten keskimääräiset työmatkat ovat pidentyneet väljään rakennetuilla omakotialueilla ja alakeskuksissa, mutta keskustassa ne ovat lyhentyneet. Ajallisesti erot ovat kuitenkin pieniä johtuen eri kulkutavoista. Kolmasosa työssäkäyvistä työskentelee asuinalueellaan, joko työpaikalla tai kotona. Kuitenkin 55% työssäkävästä väestöstä ei kyselyn valossa tee lainkaan etätyötä. Auton käyttö työmatkoilla on vähentynyt vuodesta 2010 alkaen (45%), kun taas pyörän (19%) ja joukkoliikenteen (20%) osuus on kasvanut.

Lapsuus

Alakouluikäisistä lapsista 77 % kulkee kouluun jalan tai pyörällä, minkä jälkeen joukkoliikenne (8%) ja auto (7%) ovat seuraavaksi yleisimmät kulkutavat. Yleisintä kävely ja pyöräily olivat omakotitaloalueella.

Nuoruus

Nuoret ovat keskiarvoa tyytymättömämpiä asuinalueensa harrastusmahdollisuuksiin ja puisto- ja ulkoilualueisiin (Asukasbarometri 2022). Liikuntapaikkatoiveissa näkyivätkin ulkoliikuntapaikkojen ja koirapuistojen lisäksi sisäliikuntapaikat. Nuorilla aikuisilla puolestaan ulkokuntoiluvälineet ja uimarannat ja avantouintipaikat olivat yleisiä toiveita.

Nuoret toivoivat eniten lisää kahvilapalveluita asuinalueelle, ja nuorilla aikuisilla ruokakauppojen lisääminen nousi esille. Yhteiskäyttöisten (kaupunki)pyörrien ja sähköpotkulautojen sekä yhteiskäyttöisten työtilojen toiveissa nuorten ja nuorten aikuisten ryhmä on korostunut.

Nuoret ja nuoret aikuiset ovat käyttävät kaikista useimmin joukkoliikennepalveluita, mutta nuorten vastauksissa näkyi myös runsasta tyytymättömyyttä joukkoliikenteen palvelutasoon – itsenäisen liikkumisen lisääntyessä nuorten tarpeet joukkoliikenteen palveluille erityisesti pientalovaltaisella alueella kasvavat. Kauppamatkoja nuoret taittavat kaikista väestöryhmistä eniten pyörällä ja nuoret aikuiset puolestaan kävellen ja joukkoliikenteellä. (Asukasbarometri 2022).

NYT Tulevaisuusraportit kokoavat tietoa nuorten näkemyksistä ja asenteista työelämään kohtaan. Vuoden 2023 raportin mukaan nuorten innostus työelämään oli laskenut 5 vuoden aikana 30%. Pelko työelämää kohtaan ja omaa jaksamista, joka kolmas on pelkää työelämää. Yleisimmät huolenaiheet nuorilla liittyivät seuraaviin teemoihin: huoli omien rahojen riittämisestä, huoli oman alan löytymisestä, ei riittävästi voimia työelämään tulevaisuudessa, omien vanhempien työelämä vaikuttaa raskaalta, eikä halua itse samaa. Kiinnostus yrittäjyyttä kohtaan yhtenä uravaihtoehtona (erityisesti pojilla, kun tytöillä kiinnostuksen kasvaminen on ollut maltillisempaa) ja kiinnostus talousosaamiseen on kasvanut, kun taas aloja kysyttäessä esimerkiksi terveydenhuollon, palvelualan ja ympäristöalan kohdalla mielenkiinto oli jonkin verran laskenut. Nuorten suosituimmat (viisi suosituinta molemmissa toisistaan poikkeavia) harkittavat alat ovat edelleen vahvasti sukupuolittuneet – tytöillä korkeimpana terveydenhuolto ja pojilla teknologiateollisuus, eikä maahanmuuttajataustaisten nuorten kohdalla ollut merkittäviä poikkeamia tästä. Maahanmuuttajataustaisten nuorten (vuonna 2024 n=545) kesätyökokemukset sen sijaan erosivat sosiaalisen ympäristön kohdalla – suomalaistaustaisia vastaajia (vuonna 2024 n=4411) useammin he eivät kokeneet saaneensa riittävästi kannustusta ja opastusta tai tunteneet oloaan täysin tervetulleeksi.

Aikuisuus

Päivittäistavaroiden verkkokauppaostoksia tekevissä alle 50- vuotiaiden osuus oli Asukasbarometrissa huomattavasti suurempi kuin yli 50-vuotiaiden (Asukasbarometri

2022). Näitä verkkokaupakäyttäytymisiä selittävät osin sukupolvitekijät, mutta toisaalta kaikista aktiivisin käyttäjäryhmä olivat 30–50-vuotiaat. Asuinalueen muita palveluita kysyttäessä 30–49-vuotiailla korostuivat kahvilat, ja 40–59-vuotiailla käytännön läheisesti myös kierrätyspisteet näkyivät toiveissa. Lapsettomissa pariskunnissa ja alle 65-vuotiaissa yksin asuvissa niin ikään kahvilat ja ravintolapalvelut olivat korostuneita. Yhteiskäyttöautoihin eniten kiinnostusta oli 20–50-vuotiailla lapsettomilla pareilla sekä yksin asuvilla.

50–59-vuotiaiden työmatkat ovat pidentyneet etäisyydeltä ja matka-ajaltaan vuosien 2016 ja 2022 Asukasbarometrien välillä eniten, ja sama ikäryhmä myös käyttää eniten autoa työmatkoilla. Ajallisesti työmatkat ovat pidentyneet myös alle 65-vuotiailla yksinasuvilla. Työikäisten tyytyväisyys työmatkan kestoon oli linjassa matkan keston kanssa. Etätöiden osuus kasvaa tulotason kasvaessa. Väestöryhmistä 30–39-vuotiaat tekevät keskimääräistä useammin etätöitä.

Lapsiperhe

Lapsiperheet asioivat ryhmistä eniten muualla kuin lähikaupassa, ja ovat päivittäistavaroiden verkkokaupan aktiivisimpia käyttäjiä (Asukasbarometri 2022). Kouluikäisten lasten perheissä oltiin keskimääräistä tyytymättömämpiä asuinalueen harrastusmahdollisuuksiin, ja toiveissa näkyivätkin eniten esimerkiksi ulkokuntoiluvälineet, frisbeegolfraudat sekä uimarannat. Alle kouluikäisten lasten perheissä toiveet suuntautuivat lisäksi leikkipaikkoihin. Lapsiperheiden muissa palvelutoiveissa asuinalueella korostuivat kahvilat ja kierrätyspisteet.

Kouluikäisten lasten perheissä, joissa myös pientalovaltaisuus on korkeimmillaan, tyytymättömyys joukkoliikenteen palveluihin on keskivertoa suurempaa. Lapsiperheiden ryhmässä myös tyytymättömyys liikenneturvallisuuteen on keskivertoa korkeampaa. Jalan ja pyörällä liikkuminen alle kouluikäisissä lapsiperheissä koettiin hieman keskivertoa useammin epämiellyttäväksi, mutta kouluikäisten perheissä miellyttävämmäksi.

Kouluikäisten lasten perheissä tehdään keskimääräistä useammin ainakin osan ajasta etätöitä.

Ikääntyminen

Asukasbarometrin liikuntapaikkakysymyksessä 65–74-vuotiaiden yleisin toive oli hiihtoladut – toisaalta myös useille olemassa olevat asuinalueen liikuntapalvelut olivat riittävät sekä tyytyväisyys puisto- ja ulkoilualueisiin korkea. Ikääntyneiden palvelut, terveydenhoitopalvelut sekä kaikista vanhimmilla vastaajilla myös pankkipalvelut korostuivat asuinalueen palvelutoiveissa.

Yli 65-vuotiaissa oli eniten niitä vastaajia, jotka eivät käytä lainkaan joukkoliikennepalveluita. Ryhmässä oli myös melko vähän säännöllisesti joukkoliikennettä käyttäviä, mutta toisaalta paljon satunnaisesti käyttäviä.

4. Sosiaaliset suhteet ja hyvinvointi

Yleinen

Asuntomessujen tutkimuksessa hyvinvointiteemaa laajemmin käsitellessä huomattiin sukupolvien välillä olevan eroja hyvinvoinnin käsittämässä. Vanhemmat ikäpolvet suhtautuivat hyvinvointiin saavutettuna tilana ja yleisellä tasolla, jossa hyvinvointi koostuu riittävän hyvästä perustilanteesta, kun taas nuoremmat sukupolvet kytkivät hyvinvoinnin työntekoon ja työhyvinvointiin sekä valintoihin ja valintamahdollisuuksiin – käsitellen hyvinvointia ideaalina, jota kohti pyrkiä. Yhteisöllisyys puolestaan oli odotettua monimutkaisempaa, ja monet yhteisölliset kaupunkitapahtumat rakentuvat sen varaan, että niihin osallistutaan jo olemassa olevien omien sosiaalisten kontaktien kanssa. Toinen monimutkainen teema oli jakamistalous, jonka periaate pohjautui odotettua vähemmän yhteisölliseen solidaarisuuteen (Leskelä 2020).

Tyytyväisyys sosiaalisiin kontakteihin asuinalueella on yhteydessä tulotasoon. Lapsiperheet ovat kaikista tyytyväisimpiä, kun taas tyytymättömiä ovat nuoret aikuiset ja yksinasuvat alle 65-vuotiaat. (Asukasbarometri 2022). Yhteenkuuluvuuskyselyn (2023) mukaan 26 % vastaajista kaupunkiseudulla ei kokenut yhteenkuuluvuuden tunnetta omaan naapurustoonsa ja taloyhtiön tai asukastoimikunnan suhteen joka kolmas ei kokenut yhteenkuuluvuuden tunnetta. Korkeimmat positiiviset yhteenkuuluvuuden kokemukset kyselyssä puolestaan muodostuivat kotikunnan (72 %), kaupunkiseudun (63 %) ja kaupunginosan (61 %) osalta. Tämä myös osaltaan tukee sitä, että yhteisöllisyyden tunne ei ensisijaisesti synny lähimmässä asuinympäristössä vaan linkittyy laajempiin kokonaisuuksiin.

Vuosien 2016 ja 2022 Asukasbarometrien välillä asuinalueen palveluista tyytymättömyys terveystalvuihin oli selvästi kasvanut.

Nuoruus

Turvattomuus: Nuoret ja nuoret aikuiset eivät merkittävästi rajoita yksin illalla liikkumista turvattomuuden tunteesta huolimatta. 15–19 -vuotiaat nuoret myös arvioivat 7-vuotiaan itsenäisen liikkumisen asuinalueella muita ryhmiä useammin turvallisiksi.

Lapsiperhe

Asukasbarometrissa lapsiperheet olivat keskiarvoa tyytyväisempiä sosiaalisiin kontakteihin asuinalueellaan.

Ikäntyminen

Naapuriapua eniten 75–84 -vuotiailla sekä toisaalta hieman korostuneesti myös jo yli 65-vuotiailla. Yli 65-vuotiaat myös juttelevat naapureidensa kanssa eniten (Asukasbarometri 2022)

5. Ääni kuuluville yhteiskunnassa

Yleinen

Osallisuuden menetelmät ovat monimuotoistumassa. Kaupunkiseudun Yhteenkuuluvuuskyselyssä vuonna 2023 vastaajista – jotka toisaalta ovat jo valmiiksi aktiivisia osallistujia – useimpia kiinnosti järjestetty osallisuustoiminta, kuten kyselyt, työpajat, asukasillat ja kuulemiset. Kuitenkin myös osaa kiinnosti kansalaistoiminnan mahdollistama osallistuminen, kuten lausuntojen ja ehdotusten aktiivinen laatiminen osana esimerkiksi yhdistystä tai muuta yhteisöä. Lähes 65% vastaajista koki tärkeäksi osallistua kotikunnan ilmasto- ja kestävyysasioiden suunnitteluun tai toteutukseen. Viidesosa suhtautui asiaan neutraalisti, ja 15% ei kokenut osallistumista tärkeäksi.

Merkittävimpanä ilmiönä osallisuuden ja osallistumisen osalta voidaan nähdä yleistyneen huolen nuorten kiinnostuksesta vaikuttamiseen.

Nuoruus

Kaupunkiseudun Yhteenkuuluvuuskyselyssä alle 30-vuotiaiden avoimet vastaukset halutuista vaikuttamistavoista eivät olennaisesti eronneet vanhempien ikäryhmien vastauksista – vaikuttamiskeinojen toivotaan olevan helppoja ja kyselyillä vaikuttaminen ja esimerkiksi erilaiset konkreettisen tason osallistavat tavat, kuten palveluiden testaaminen ja kaavakävelyt. Erityisesti liikennesuunnitteluun haluttiin antaa käyttäjänäkölmaa mm. turvallisuuteen liittyen.

Limnell ym. (2022) ovat kertoneet kirjassaan Suomen tulevaisuudet Kantar TNS Oy:llä teetetyin nuorisotutkimuksen tuloksista. Tuhannelta 14–24-vuotiaalta vastaajalta kysyttiin asenteita ja ajatuksia tulevaisuudesta ja toisaalta nykyhetkestä. Puolet vastaajista

suhtautuivat tulevaisuuteen vaihtoehtoon ”Välillä pelottaa, välillä odotan innolla” mukaisesti, mutta tytöistä osuus oli 61% ja pojista 35%. Valtaosaa vastaajista kiinnosti tulevaisuus (84%), ja useimmat uskoivat voivansa vaikuttaa itse siihen, millaiseksi tulevaisuus muodostuu. Koulutuksen myötä vastaajien yleinen tulevaisuususkoko parani, mutta omat vaikuttamismahdollisuudet nähtiin pienempinä. Työhön ja ympäristöasioihin (sekä koronaan) liittyvät huolet olivat yleisimpiä – erityisesti tytöillä.

Nuorten tulevaisuuskuviin vaikuttivat nuorisotutkimuksen mukaan eniten koulu, uutiset, opettajat ja vanhemmat, tieteen harjoittajat, ja kaverien näkemykset sekä poliitikot. Lisäksi yritysjohtajat (erityisesti vanhemmat pojat) ja somevaikuttajat ja tubettajat (erityisesti nuoremmilla tytöillä) sekä kansalaisaktivistit nähtiin vaikuttavina tekijöinä. Suomi elämisen paikkana nähtiin enimmäkseen hyvänä vuonna 2050 (72%), mutta pojat ja taajamissa sekä maaseudulla asuvat vastasivat enemmän myös huonoja tulevaisuusnäkyviä. Kuitenkin tytöt näkivät maailman huomattavasti harvemmin hyvänä paikkana elää tällä hetkellä kuin pojat. Erityisesti Suomen tulevaisuudesta kysyttäessä kaikista pessimistisimpiä olivat 21-24-vuotiaat naiset (30% ”huono”), ja ero poikiin tytöillä yleisesti oli selvä. Suomen suurinta ratkaistavaa ongelmaa kysyttäessä moni ei osannut vastata, mutta maailman suurinta ratkaistavaa ongelmaa kysyttäessä puolestaan 42% nimesi ilmastonmuutoksen tai ympäristöongelmat, ja moni halusi osaltaan vaikuttaa elämäntavoillaan niiden ratkaisuun.

Lähteitä:

Custódio, I. (2020). Ensiaskel tulevaisuuteen–16-vuotiaiden nuorten ajatuksia itsenäisestä asumisesta. Lastensuojelun Keskusliitto. Lastensuojelun Keskusliiton verkkojulkaisu, 3, 2020.

DeCarbonHome (2022). Kyselyjen tuloksia mm. Versus-lehdessä: <https://www.versuslehti.fi/tiededebatti/ovatko-asumismielitymykset-kohtuullistumassa/>

Haltia, E., Keskinen, P., Karikallio, H., Alho, E., Vuori, L. & Alimov, N. (2019). Kaupunkiseutujen asukkaiden asumispreferenssit – Miten ja missä kaupunkilaiset haluavat asua? PTT raportteja 260. <https://www.ptt.fi/julkaisut-ja-hankkeet/kaikki-julkaisut/kaupunkiseutujen-asukkaiden-asumispreferenssit-miten-ja-missa-kaupunkilaiset-haluavat-asua.html>

Helminen, V., Nyberg, E., Tiitu, M., Rehunen, A., Strandell, A., Nurmio, K., ... & Laurila, J. (2021). Kestävän yhdyskuntarakenteen jäljillä–näkökulmia ja ratkaisuja kaupunkien ja maaseutujen suunnittelun haasteisiin. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 15/2021. <https://helda.helsinki.fi/items/ff156b6f-08e5-4369-84f1-544da77dfd8b>

Junnonen, J. M., & Puhto, J. (2015). Näkökulmia elämäntapa-asumiseen. Aalto-yliopiston julkaisusarja TIEDE + TEKNOLOGIA 1/2015.

Juntto, A. (2010). Asumisen unelmat ja arki. *Suomalainen asuminen muutoksessa. Gaudeamus, Helsinki.*

Kempainen, T., Uusitalo, O., & Kuoppamäki, S. M. (2017). Asumisnormit vai yksilölliset haaveet? Asumistoiveet eri elämänvaiheissa. Kulutustutkimus. Nyt, 11(1). <https://jyx.jyu.fi/handle/123456789/55107>

Leskelä, M. (2020). Bisnesantropologia ja muut ihmistieteet strategiatyössä. *Helsinki. Alma Talent.*

Limnell, J., Dufva, M., & Hiltunen, E. (2022). *Suomen tulevaisuudet: Suuret kysymykset ja vastaukset.* Werner Söderström Ltd.

S., Rehunen, A., Strandell, A., Reimi, P., Priha, A. (2017). Ikääntyneiden asuinpaikat nyt ja tulevaisuudessa. Suomen ympäristökeskuksen raportteja 20/2017. <https://helda.helsinki.fi/handle/10138/195072>

Sorsa, T. (2020). Kestävän väestönkehityksen Suomi Väestöliiton väestöpoliittinen raportti 2020. Väestöliitto ry. Saatavilla <https://www.vaestoliitto.fi/verkkojulkaisut/kestavan-vaestonkehityksen-suomi/>

Sitra Tulevaisuusbarometri 2023: Suomalaisten tulevaisuususkon yllätysten ajassa
<https://www.sitra.fi/julkaisut/tulevaisuusbarometri-2023/>

Strandell, A & Nyberg, E. (2023) Asukasbarometri 2022: Kysely kaupunkimaisista asuinympäristöistä Suomen ympäristökeskuksen raportteja 29/2023. Suomen ympäristökeskus.

Kaupunkiseudun omat kyselyt:

2021 Asukaskysely

2023 Suuri asukaskysely

2023 Yhteenkuuluvuuskysely

6. Liitteet

Asukasprofiileja ja -segmenttejä eri lähteistä.

Ikäryhmän kohdalle sijoittaminen on viitteellinen ja perustuu ennemminkin eri segmenttien keskinäiseen järjestykseen eri ikäryhmissä korostumisessa lähteiden mukaan, eli taulukkoa ei kannata lukea riveittäin.

Korostunut ikäluokka	Asuntomessut/ Noren (2020)	PTT (2019)	Suuri asukaskysely (2022) (PTT ja Retta Oyj soveltaen)	Asumisen unelmat ja arki (Juntto 2010)
20-30	”Uraorientoituneet esteetikot” korkeasti koulutetut opiskelijat ja nuoret aikuiset korostuneet	Modernit viherkaupunkilaiset 42% alle 40-vuotiaita	Metropolieläjä kaupungin sykkeessä, luonnoksi riittää julkiset puistot, arvostat hyviä julkisia yhteyksiä, sinulle erilaisuus ja vaihtelu ovat virkistävää.	Vetäytyjät
30-40	”Itsenäiset luonnonrauhaa rakastavat” yksinasuvat, matalapalkkaiset naiset korostuneet	Urbaanit kaupunkilaiset	Moderni viherkaupunkilainen , tunnet olosi kotoisaksi yhteisöllisten naapureiden keskellä, autopaikka ei ole välttämätön, asuinympäristön tulee olla vehreä mutta piha voi tarvittaessa olla yhteinen.	Naapurustolaiset
40-50	”Teknologiaa ihannoivat järjestelijät” keskituloiset 35-44- ja 55-64-vuotiaat	Viherkaupungin pientaloasujat	Pientaloasuja keskustan lähialueilla, arvostat ulkoilu- ja harrastusmahdollisuuksia ja turvallista ympäristöä lapsille, peruspalvelut voivat sijaita lyhyen automatkan päässä.	Nautiskelijat
50-60	”Vannoutuneet kaupunkilaiset” yli 60v yksinasuvat miehet korostuneet	Hintatietoiset omistusasujat keski-ikä 56	Tilaa ja omaa rauhaa arvostava omakotiasukas , haluat asettua yhteen ja samaan paikkaan pidemmäksi aikaa.	Säpisijät
60-70	”Paikallisyhteisöön juurtuvat” yli 65v naiset korostuneet		Citymaalainen , joka haluaa sekä urbaanin sykkeen että maaseudun rauhan ja on jollakin tasolla toteuttanut haaveensa tai toteuttaa pian.	Puurtajat

Lähde: Näkökulmia elämänkaariasumiseen Junnonen & Puhto 2015

Taulukko 1. Tärkeimmät ja vähemmät tärkeimmät muuttosyyt eri asukassegmenteissä

Asukas-segmentti	Kolme tärkeintä muuttosyytä	Kolme vähemmän tärkeintä muuttosyytä
18-34 -vuotiaat yksinasuvat	<ul style="list-style-type: none"> Työmatkan pituus Lisätilan tarve Elinkustannusten alentaminen 	<ul style="list-style-type: none"> Liian iso asunto tarpeisiin nähden Asunnon turvattomuus Lasten päiväkotitai koulumatkan pituus
Alle 55 -vuotiaat lapsettomat pariskunnat	<ul style="list-style-type: none"> Elinkustannusten alentaminen Lisätilan tarve Asunnon vanhentunut varustelutaso 	<ul style="list-style-type: none"> Lähipalvelujen vähäisyys Asunnon turvattomuus Lasten päiväkotitai koulumatkan pituus
Lapsiperheet	<ul style="list-style-type: none"> Elinkustannusten alentaminen Lisätilan tarve Asunnon vanhentunut varustelutaso 	<ul style="list-style-type: none"> Asuinalueen epäviihtyisyys Asuinalueen rauhattomuus Asunnon turvattomuus
Yli 55 -vuotiaat	<ul style="list-style-type: none"> Elinkustannusten alentaminen Jokin muu Asunnon vanhentunut varustelutaso 	<ul style="list-style-type: none"> Asuinalueen epäviihtyisyys Asunnon turvattomuus Lasten päiväkotitai koulumatkan pituus

Syke (Anna Strandell Omakotiliiton webinaarissa): Asumistoiveita ja muuttoliikkeen dynamiikkaa eri ikävaiheissa.

Väljä pientalovaltainen		Tiivis kerrostalovaltainen		Väljä pientalovaltainen		Tiivis kerrostalovaltainen	
0-17v Lapset ja nuoret	18-25v Nuoret aikuiset	25-35v Vakiintumis- vaihe	35-50v Työikäiset	50-70v Ikääntyvät	70v- Ikääntyneet		
Asvat pääosin pientaloissa kaupunkiseudun väljillä reuna-alueilla tai maaseudulla. Pientaloasuminen yleistyy 10 ikävuoteen asti, minkä jälkeen kerrostaloasuminen alkaa yleistyä.	Valtaosa asuu kerrostalossa tiiviillä kaupunkialueilla. Kerrostalo- ja kaupunkiasuminen huipussaan. Muuttoalttius korkeimmillaan, noin puolet ikäluokasta muuttaa vuosittain. Itsenäistyminen ja opiskelu.	Asumistoiveet ja muuttoliike painottuvat väljille pientaloalueille kaupungissa ja maaseudulla. Toivotaan isompaa asuntoa. Elämäntapojen vakiintuminen, pitkäaikaiset asumisvalinnat.	Pientaloasumisen osuus saavuttaa huippunsa. Maaseutuasumisen osuus kasvaa. Muuttoalttius alenee.	Kerrostalo- ja kaupunkiasumisen toiveet kasvavat ja muuttoliike kääntyy vähitellen kohti keskuksia ja tiiviimpiä alueita. Toivotaan pienempää asuntoa.	Kerrostalotoiveet kasvavat voimakkaasti, muutot pääasiassa kerrostalovaltaisille alueille lähelle palveluita. Muuttoalttius hyvin alhainen, moni ikääntyy paikallaan.		
<p>Lähteet: Nykyinen asuminen: Tilastokeskus, VTJ/DVV 2022 Muuttoliike: Tilastokeskus ja Syke/YKR Toiveet: Decarbon-Home -kysely 2022</p>							